

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ

Αντιμετώπιση Καταστάσεων Ανάγκης στο Οδοντιατρείο

I. Εισαγωγή και Απαραίτητος Εξοπλισμός

Χούπης Κ.*¹, Χριστόπουλος Π.**²

* Τμήμα Στοματικής και Γναθοπροσωπικής Χειρουργικής, Ιπποκράτειο Γενικό Νοσοκομείο Αθηνών. (Διευθύντρια: Αμ. Επικ. Καθηγ. Μ. Μπουνιάκου).

** Κλινική Στοματικής και Γναθοπροσωπικής Χειρουργικής του Πανεπιστημίου Αθηνών (Διευθυντής: Καθηγ. Αγγ. Π. Αγγελόπουλος).

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά την καθημερινή οδοντιατρική πράξη ο κλινικός οδοντίατρος είναι πολύ πιθανό να κληθεί να αντιμετωπίσει κάποιες καταστάσεις ανάγκης. Με τον όρο «κατάσταση ανάγκης» εννοούμε την εμφάνιση εκδηλώσεων που απαιτούν άμεση αντιμετώπιση και που εμφανίζονται λόγω μίας προϋπάρχουσας ή και πρωτοεκδηλούμενης γενικής νόσου ή του άγχους του ασθενούς ή της χορήγησης κάποιων φαρμάκων κατά την οδοντιατρική πράξη. Μία τέτοια κατάσταση μπορεί να είναι από αθώα, όπως μία απλή λιποθυμική κρίση έως και εξαιρετικά επικίνδυνη για τη ζωή του ασθενούς, όπως ένα αλλεργικό shock. Ο κλινικός οδοντίατρος οφείλει να είναι προετοιμασμένος για την αντιμετώπιση αυτών των καταστάσεων σε επίπεδο παροχής των πρώτων βοηθειών ούτως ώστε ο ασθενής να διατηρηθεί στην καλλίτερη δυνατή κατάσταση μέχρις ότου τη φροντίδα του αναλάβει εξειδικευμένο προσωπικό.

Επιδιωκόμενος σκοπός είναι να βοηθηθεί με απλό και πρακτικό τρόπο ο γενικός οδοντίατρος να αναγνωρίσει και να αντιμετωπίσει τις καταστάσεις αυτές με τα μέσα που μπορεί να διαθέτει στο οδοντιατρείο. Γι' αυτό δε θα αναφερθούμε ούτε στην παθοφυσιολογία του κάθε νοσήματος ούτε θα εστιάσουμε στις εξειδικευμένες τεχνικές αντιμετώπισης που προϋποθέτουν ειδικές ιατρικές γνώσεις και εξοπλισμό. Στα τμήματα της εργασίας που θα ακολουθήσουν στα επόμενα

τεύχη θα αναφερθούμε στην τεχνική της βασικής υποστήριξης της ζωής (Basic Life Support) και στην καρδιοπνευμονική ανάνηψη όπως και αναλυτικά στην αναγνώριση και αντιμετώπιση των συχνότερων και σοβαρότερων καταστάσεων ανάγκης που θα κληθεί να αντιμετωπίσει ο γενικός οδοντίατρος στο χώρο του.

ΠΡΟΛΗΨΗ

Ο πιο αποτελεσματικός τρόπος αντιμετώπισης των καταστάσεων ανάγκης είναι η πρόληψη τους. Τα προφυλακτικά μέτρα τα οποία πρέπει να λαμβάνονται πάντοτε πριν και κατά τη θεραπεία, περιλαμβάνουν τη λήψη καλού ιατρικού ιστορικού, τη συνεννόηση με το θεράποντα γενικό ιατρό σε περιπτώσεις προϋπάρχουσας νόσου, την παραπομπή για αντιμετώπιση σε νοσοκομειακό περιβάλλον αν κριθεί σκόπιμο, τον έλεγχο του άγχους του ασθενούς και την προσπάθεια αποφυγής του πόνου και καταπόνησης του ασθενούς κατά τη θεραπεία.

ΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

Η καλή λήψη ιατρικού ιστορικού προφυλάσσει πολλές από τις καταστάσεις ανάγκης στο οδοντιατρείο. Είναι απαραίτητο σε περίπτωση θετικού ιστορικού να μην αρκείται ο θεράπων οδοντίατρος στις πιθανόν ασαφείς απαντήσεις του ασθενούς αλλά να σχηματίζει μία τεκμηριωμένη άποψη στηριζόμενος σε ιατρικές γνωματεύσεις ή σε προσωπική επικοινωνία με το θεράποντα γενικό ιατρό. Η επικοινωνία αυτή,

1. Γναθοχειρουργός, Επιμελητής Β' ΕΣΥ.

2. Γναθοχειρουργός, Συνεργάτης της Κλινικής

πέρα από την ενημέρωση, είναι ιδιαίτερα σημαντική. Ο θεράπων γενικός ιατρός ο οποίος γνωρίζει με μεγάλη λεπτομέρεια τα εξατομικευμένα προβλήματα του ασθενούς και είναι υπεύθυνος για την αντιμετώπιση της γενικής νόσου του, θα κατευθύνει το θεράποντα οδοντίατρο για τα μέτρα που πρέπει να πάρει πριν και κατά τη θεραπεία. Το ιστορικό και η γενική κατάσταση του ασθενούς μπορεί να επιβάλλουν την παροχή οδοντιατρικής περίθαλψης σε νοσοκομειακό περιβάλλον. Είναι επίσης απαραίτητη η παροχή σαφών οδηγιών προς τους ασθενείς στα πλαίσια της προετοιμασίας τους για την προγραμματιζόμενη θεραπεία σε ότι αφορά λαμβανόμενα φάρμακα, την ενδεχόμενη ανάγκη διακοπής τους κ.λ.π. (Πίνακας 1).

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

ΙΑΤΡΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ

- ΝΟΣΗΜΑΤΑ
ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΚΑ, ΑΝΑΠΝΕΥΣΤΙΚΑ,
ΟΡΜΟΝΟΛΟΓΙΚΑ, ΝΕΥΡΟΛΟΓΙΚΑ
- ΑΛΛΕΡΓΙΚΕΣ Ή ΑΛΛΕΣ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ ΣΕ ΦΑΡΜΑΚΑ Ή
ΤΟΠΙΚΑ ΑΝΑΙΣΘΗΤΙΚΑ
- ΝΟΣΗΛΕΙΑ Ή ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΕ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ
- ΛΗΨΗ ΦΑΡΜΑΚΩΝ

ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΓΧΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΝΟΥ

Η μείωση του άγχους και ο έλεγχος του πόνου είναι δύο παράμετροι που αλληλοεπηρεάζονται έντονα καθώς ο ήρεμος ασθενής αντιδρά ηπιότερα σε τυχόν επώδυνο ερέθισμα, αλλά και η προσμονή μίας ανώδυνης επέμβασης βοηθά στον καθησυχασμό του ασθενούς. Επειδή τόσο το άγχος όσο και ο έντονος πόνος μπορούν να δημιουργήσουν καταστάσεις ανάγκης ή να επιδεινώσουν μια προϋπάρχουσα νόσο πρέπει ο θεράπων οδοντίατρος να στοχεύει στην κατά το δυνατό πλήρη αποφυγή τους. Προτιμητέα είναι η χορήγηση φαρμάκου με καθαρά αγχολυτική και περιορισμένη κατασταλτική δράση. Σε ιδιαίτερα αγχώδεις ασθενείς είναι πιθανή η χορήγηση του αγχολυτικού από το βράδυ της προηγούμενης ημέρας με επανάληψη της δόσης 1 ώρα πριν την προγραμματισμένη θεραπεία (Πίνακας 2).

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ

Η αποτελεσματική αντιμετώπιση μίας κατάστασης ανάγκης εκτός από τη γνώση των διαφόρων τεχνικών

και την ψυχραιμία από την πλευρά του οδοντίατρου, προϋποθέτει και τον κατάλληλο εξοπλισμό (Πίνακας 3,4, Εικόνα 1). Στον πίνακα 3 παρουσιάζονται οι συσκευές και τα εργαλεία και στον πίνακα 4 τα φαρμακευτικά σκευάσματα που πρέπει να βρίσκονται σε ένα σύγχρονο οδοντιατρείο (Οι εμπορικές ονομασίες αναφέρονται ενδεικτικά και αφορούν ιδιαίτερα γνωστά σκευάσματα από κάθε κατηγορία). Ο εξοπλισμός αυτός είναι αρκετός για να δώσει, με κατάλληλη χρήση, στον οδοντίατρο τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει με επιτυχία τις διάφορες καταστάσεις ανάγκης.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

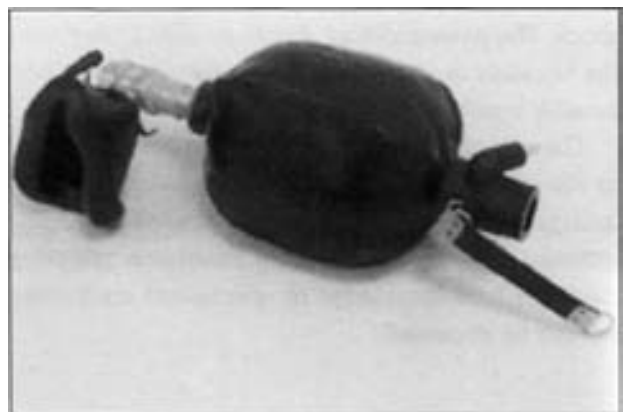
ΕΛΕΓΧΟΣ ΑΓΧΟΥΣ ΚΑΙ ΠΟΝΟΥ

- ΚΑΛΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΟΥ ΑΣΘΕΝΟΥΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΗ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ
- ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΓΧΟΛΥΤΙΚΩΝ ΣΕ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ ΑΓΧΩΔΕΙΣ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΡΑΠΕΙΑ
- ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΕΙΟΥ

- ΦΙΑΛΗ ΟΞΥΓΟΝΟΥ, ΜΑΣΚΕΣ ΚΑΙ ΡΙΝΟΚΑΘΗΤΗΡΕΣ (ΓΥΛΑΚΙΑ)
- ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗ ΑΝΑΡΡΟΦΗΣΗ
- ΣΥΡΙΓΓΕΣ 2.5 - 5 - 10 ML
- ΒΕΛΟΝΕΣ ΓΙΑ ΥΠΟΔΟΡΙΑ ΚΑΙ ΕΝΔΟΜΥΪΚΗ ΧΟΡΗΓΗΣΗ
- ΠΙΕΣΟΜΕΤΡΟ
- ΣΤΗΘΟΣΚΟΠΙΟ
- ΣΤΟΜΑΤΟΦΑΡΥΓΓΙΚΟΙ ΑΓΩΓΟΙ
- ΣΥΣΚΕΥΗ AMBU

Εικ. 1: Συσκευή Ambu. Φορητός αυτοδιατεινόμενος ασχός με βαλβίδα μιας κατεύθυνσης για τεχνητή αναπνοή με ατμοσφαιρικό αέρα ή οξυγόνο.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

ΦΑΡΜΑΚΑ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΕΙΟΥ

- ΥΔΡΟΚΟΡΤΙΖΟΝΗ
Inj **Solu-Cortef** 500mg/4ml
- ΑΝΤΙΙΣΤΑΜΙΝΙΚΑ
Tab **Fenistil** 1mg
- Inj **Benadryl** 500mg/10ml
- ΝΙΤΡΟΓΛΥΚΕΡΙΝΗ
Subi Tab **Nitrodyll** 0,3 ή 0,6mg
- ΝΙΦΕΔΙΠΙΝΗ
Soft Caps **Adalat** 5 ή 10mg
- ΒΡΟΓΧΟΔΙΑΣΤΑΛΤΙΚΟ ΣΠΡΕΥ
Aerolin
- ΑΤΡΟΠΙΝΗ
• ΜΙΔΑΖΟΛΑΜΗ
Inj **Dormicum** 15mg/3ml

- ΔΙΑΖΕΠΑΜΗ
Tab **Stedon 2** ή 5mg
- Inj **Stedon** 10mg/10ml
- ΓΛΥΚΑΓΟΝΟ
Inj **Glucagon Novo Nordisk** 1mg/ml
- ΑΔΡΕΝΑΛΙΝΗ
1mg/ml (Διάλυμα 1:1000)
- ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΟΣ ΟΡΡΟΣ
- ΑΜΜΩΝΙΑ
- ΣΩΛΗΝΑΡΙΟ ΓΛΥΚΑΝΤΙΚΗΣ ΟΥΣΙΑΣ
- ΜΟΡΦΙΝΗ ΥΔΡΟΧΛΩΡΙΚΗ (ΕΝΕΣΙΜΗ)
- ΑΛΟΠΕΡΙΔΟΛΗ (ΕΝΕΣΙΜΗ)

Hellenic Arch Oral Maxillofac Surg 1 (3): 266 - 268, 2000.

SUMMARY

Management of Emergency situations in the Dental Practice. I. Introduction and Armamentarium.

Houpis C.*¹, Christopoulos P.**²

* *Department of Oral and Maxillofacial Surgery, Ippokraton General Hospital (Director: Dr. M. Bosinakou).*

** *Department of Oral & Maxillofacial Surgery, University of Athens (Head: Prof. A.P. Angelopoulos).*

During routine dental treatment the general dental practitioner may come across an emergency situation in his practice. This emergency may range from a simple syncope (faint) to a life threatening anaphylactic shock. The general dentist should be able to deal with the situation in order to keep the patient in the best possible condition until specialized help arrives.

The aim of this study is to help the general dentist to identify and treat those emergencies in a simple and practical way. The pathophysiology of the different diseases, or elaborate treatments requiring deep medical knowledge or specialized equipment will not be discussed.

1. Registrar

2. Clinical Associate

It is generally accepted that the best treatment for these situations is prevention. A good medical history will reveal to the dentist potential problems. A communication with the medical practitioner, who is responsible for the patient, can minimize the risk of an emergency. A good pain and stress control should be always the aim, as pain and stress may aggravate a previously existing disease or create an emergency situation. The equipment, necessary for dealing with these emergency situations, is mentioned.

In the parts of the study to follow Basic Life Support, cardiopulmonary resuscitation and the most common and serious emergencies a general dentist may have to deal with, will be discussed.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Αλεξανδριδης Κ: Διάγνωση και Αντιμετώπιση Επειγόντων Ιατρικών Προβλημάτων στο Οδοντιατρείο. Στο: Αγγελόπουλος Α, Σπυρόπουλος Ν και Τσιχλάκης Κ: Σύγχρονη Στοματική και Γναθοπροσωπική Διαγνωστική και Ακτινολογία. Ιατρικές Εκδόσεις Δίτσα, Αθήνα 2001.

Μάρτης ΧΣ: Επιπλοκές και Καταστάσεις Ανάγκης στην Οδοντιατρική Πράξη. Θεσσαλονίκη 1980.

Scully C, Cawson RA: Medical Problems in Dentistry 2nd edition. Wright, Bristol 1987.

Peterson L, Ellis III E, Hupp J, Tucker M: Contemporary Oral and Maxillofacial Surgery, 2nd edition. Mosby-Year Book Inc. St Louis Missouri 1993.